

Le cagadou provençal

Jordi Arruga

Com és sabut, els "santons de crèche", de Provença, mostren una evident semblança tipològica amb les figures casolanes de pessebre de Catalunya. Així, hi trobem representats personatges ben coneguts per nosaltres, com són la bugadera, el pescador, el caçador o el capellà amb el paraigua, al costat d'altres molt originals, com és el cas de l'alcalde, del carter, del geperut o dels jugadors de petanca. Tanmateix, fins ara no teníem notícia de la presència als pessebres provençals d'una figura ben popular i habitual a casa nostra: el caganer.

Doncs bé, recentment els figuraires de Marsella i rodalies han aportat uns nous elements a la seva iconografia pessebrística, que responen a la denominació de "le cagadou". Segons ens hem informat, aquest terme prové del verb que en llengua occitana expressa l'acció de defecar, i també s'utilitza per fer referència a tota mena d'indrets poc higiènics. Dels esmentats elements se'n troben tres variants.

La primera reproduïx una cabana camperola típica, feta de nyap amb taulons recuperats de la granja, que es situava al fons del jardí i s'utilitzava com a comuna (Fig. 1), amb uns quants animalots al seu voltant.

Figura 1: procedeix del taller "Le Petit du Grand" (Roquevaire)

La segona variant és la mateixa comuna amb un personatge incorporat a dintre que fa de ventre, i en alguns casos amenitza la seva tasca amb la lectura d'un diari (Fig. 2).

Figura 2: del taller "Maison Louis Sicard" (Aubagne)

Finalment, la tercera correspon a un individu molt semblant al caganer del nostre pessebre, alliviant-se en plena natura (Fig. 3) i "assaborint el paisatge proper, així com el cant dels ocells i el curs dels núvols en el cel".

Figura 3: del taller de Béatrix Scamaroni (Miramas)

Val a dir que aquests subjectes poden ser de sexe masculí o femení, i pertànyen a les dues variants de "santons" habituals a Provença, és a dir, les petites figures d'argila policromades similars a les nostres (Fig. 3), o les més grans, semblants a les nines de joguina i vestides amb roba (Fig. 2).

Pel que fa a la interpretació de la presència dels "cagadous" en el paisatge pessebrístic, aquesta qüestió no ha estat motiu de discussions tan exhaustives com la del caganer en el pessebre català. Així doncs, els provençals han optat per adjudicar-li la propietat de la bona sort, a semblança d'unes antigues figures franceses que representen, fent joc, un home i una dona satisfent les seves respectives necessitats majors, i reben la denominació de "portebonheur".

Jordi Arruga